

Forfatter: Sthen, Hans Christensen

Titel: En liden Vandrebog

Citation: Sthen, Hans Christensen: "En liden Vandrebog", i Sthen, Hans Christensen: *En liden Vandrebog*, udg. af JENS LYSTER ; JENS HØJGARD , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, C.A. Reitzel, 1994, s. 280. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-sthen01val-shoot-idm140299308673664/facsimile.pdf> (tilgået 18. april 2024)

Anvendt udgave: En liden Vandrebog

53. En anden Regel

3 *egner*] vs. – 4 *egner*] styrer, ordner – 4 *skel*] evne til at skelne, skønsomhed. – 6 *Mod*] sind(elag). – 8 *Thi*] derfor. – 9 *bestille*] sørge for. – 11 *genge*] fremgang. – 14 *quide*] bekymre. – 15 *stæde*] steder. – 19 *Hænde*] gang. – 20 *Huo*] for den, som. – 20 *grandgiffue*] nøje. – 21 *ved et paff*] på samme måde. – 23 *flux*] rask, stærkt. – 24 *fom*] god. – 26 *forkærel*] beklage. – 31 *lutet*. *igen*] noget opstår af ingenting, og noget bliver til intet igen. – 32 *gaar.hen*] forgår. – 33-36 *Den.. ker*] jf. DgO II 64 nr.1113-14. – 33 *sav*] søge. – 35 *beet oc hænket*] hærdet og garvet. Til ordparret jf. DgO I:2 938 og VII:1 10454. – 38 *forsøget*] prøvet – 39 *uforsøget*] uprøvet, uerfaren. – 40 *huereken.. kænd*] hverken duer til det ene eller det andet, ODS 6,581. jf. DgO II 59 nr.947, VII nr.11726. – 41 *føster*] prøvet. – 42 *Hand.. giffue*] han forstår også at give gode råd til andre. – 43 *forsøget.. gæste*] jf. DgO VII:1 2472. – 45-46 *En.. beskeerd*] jf.55,19-20. – 45 *Hienføding*] person, der aldrig har været hjemmefra og derfor er snæversynet, jf. SthSB : LysterfO 125. – 46 *tynt beskeerd*] ringe besked, jf. DgO IV 253 nr 83. – 47-48 *En flittig.. skam*] jf.55,29-30. – 49 *Gud.. Føde*] jf. Matt.6,25. – 50 *Dog.. møde*] jf. 1.Mos. 3,17-19. – 50 *møde*] anstrengelse – 51 *Læde.. Last*] lathed giver ingen anden løn end skam. – 52 *Sagde Broder Russ*] I Broder Russes historie 1555, udg. paany med en indledning af Chr.Braun, Kbh.1868, lyder stedet bl.A 5v: De lade giffuer ingen løn vden last/ det tror jeg vist oc holder fast.. – 52 *fast*] hårdt – 56 *holdis til forstand*] bringes til at udhytte sine evner. – 60 *faar til dig*] kan finde hos dig. – 60 *Lack eller lyd*] fejl eller mangel. – 61 *nye .. offer*] bringe videre, referere. – 61 *est hen*] er borte. – 63 *holt sig*] opført sig. – 64 *met skal*] med rette. – 65 *huad det er saa*] hvor er det således. – 68 *hende*] den (nl.doren). – 68 *oplade*] åbne. – 70 *Skulek*] skurk. – 71 *huad*] hvor. – 74f og 108 *hastighed*] hidsigthed. – 75 *daerlig*] uklog, råbelig. – 75 *Stiffuadighed*] stryvinderhed. – 77 *fiel*] give efter. – 77 *hale*] trække i land, give køb. – 78 *vaertig*] forsigtig. – 79 *holde aff Væjen*] vige til side. – 80 *mætte.. ey*] skændes med den, som ikke. – 81 *taber.. Mancken*] rømmer slagmarken. – 82 *Oc.. det sidste*] og det giver ham til sidst. – 83 *offuergaa*] vederfares, ramme (dig). – 84 *gaar.. staa*] træder i rettens sted. – 86 *Bader.. paa*] gavner ingen. – 89 *Maadelig*] middelmådig, jævn. – 89 *Maadelig.. alsombest*] jf. DgO VII:1 289, nr 6080. – 89 *alsombest*] bedst. – 91 *frygte*] frygt imp. – 93 *nodtøffige ophold*] nødvendige underhold. – 97 *tacke*] tak imp. – 98 *hos.. affuund*] sammen med lykke i overflod er der misundelse. – 99 *Far vel*] hav det godt. – 100 *Befale*] betro. – 100 *Luff*] legeme. – 101 *Sior.. i tide*] jf. DgO VII:1 433 nr 9049. – 102 *hede*] hedde, kaldes. – 105 *met.. maade*] med besundighed og mådehold. – 106 *haade*] gavne. – 107 *Skel*] evne til at skelne, skønsomhed. – 109 *fast*] sikkert. – 110 *met hast*] i hast. – 111-112 *Huad.. horigaar*] jf. DgO VII:1 159 nr.3313: Glæde af ondt er sorg i enden. – 112 *flux*] rask – 115-116 *Nøgen.. gæen*] jf. Job 1,21. T.42 str 7 – 119 *Behute .. Hertzen*] Gud bevare alle trofaste hjerter, jf. udg.C : var.app.

Optryk af ltn.33-56 i Brandt 12f, af ltn.33-44 i DgO IV 236. Litt.: Brix 20; Frandsen 65f.

54. Om Døden, en nyttelig Betænkelse

1-2 *Betænkelse*] overvejelse. – 3 *AUGUSTINUS*] kirkefader, fød. i 354, biskop i Hippo i Nordafrika fra 395 til sin død i 430. – 4-5 *Communis. praecipitum*] fælles for alle er dødens vej, salig derfor den, som gik forud. Citatet har ikke kunnet opspores i Augustins skrifter, og det kan nok kun med urette tillægges ham. – 6 *frygter du dig*] frygter du. – 6 *saa saare*] så voldsomt. – 7 *Ø*] nl. verden, jf. n.t. 12,16. – 8 *hen*] herfra. – 10 *end*] endnu. – 13 *offuer. gaar*] går (døden truede) hen over dit hoved. – 15 *dantze. Pipe*] dødedansmotiv, hvor Døden spiller på fløjte (pipe) og ubønhørligt drager de dansende efter sig. – 18 *Waijse*] uvise, dumme. – 19 *haand springer for*] døden fører an i springdansen. – 22 og 25 *i tide*] mens tid er. – 23 *End*] hellere end. – 24 *kiende*] forstå. – 26-27 *Sola. m. hif*] Kun gudsfrøgt vil følge et menneske også efter den død, der venter. Alt det andet er skygger, drømme, tomhed, intet. Dette latinske citat i heksameter kan ikke stamme fra Augustin. – 28 *Nggen tingst*] ingenting. – 32 *waelle*] arbejde hårdt for. – 33 *fire. Fiælle*] fire brædder nl. en hgkiste, jf. DDS 715,10. – 34 *Læret*] lærred. – 35 *Præng*] prægt. – 36 *hen*] herfra. – 38 og 56 *Skygge*] skygge. – 40 *ja*] id, gerning. – 44 *De forsmær*] og den, som forsmår. – 48-54 *I Verden bygge*] Lignende setninger kendes som indskrifter i portalen til mange bondegårde. Således over portindgangen til Tjele hovedgård. »Vi bygge her huse oc store feste/ endoc wi erre her fremede gæste/ Gud vnde wos her saa at bygge oc boo/ at wi kunde naa den ewige roo/ anno 1585 lod Jørgen Skram til Tjele oc hans kære hustru F. Hilleborg Daa opbygge tete hus oc broo/ Gud unde os den ewige roo«. Danske slotte og herregårde bd.13, 1966, 153. Skikken stammer fra Tyskland, hvor en husindskrift i Bierstrasse nr.17 i Osnabruck fra år 1579 lyder: »Wir bouwen alle feste/ Sint doch nicht men frembde gæste/ Wen dar wir Ewich sollen sin/ Dar denken wir [gar wemich hin]«. En række lignende husindskrifter m.m. anføres af Johannes Linke og E. Jacobs i Blatter für Hymnologie 1885 32.48.62f. Sst.1889 109f refererer J. Linke til mag. Adam Ulrich von Cranachs ligprædiken over fyrst Carl von Anhalt-Zerbst den 8.marts 1561. Prædikanten beretter, at han engang i en fyrstelig sal ved en malet engel har fundet dette rim: »Vns Engel wundert alle gleich/ Das jr Menschen vff Erdrreich/ Bawet Schlösser vnd grosse Feste/ Vnd seud doch nichts denn frembde Gæste/ Da jhr Gott ewig vult anschawen/ Da wil doch gar niemand hinbawen«. I Lpr bl.E 2v citerer Sthen linerne 48-51 og tilskriver dem her den hellige Bernhard. – 49 *Enddøge*] selv om. – 49 *Feste*] fæstninger. – 50-51 *den, som*] der, hvor. – 52 *nduse*] viser bort. – 61 *vnle op Seyl*] hejse, sætte sejl for at påbegynde en rejse, jf. ODS 26,1655 ltn 54. – 62 *Hao. faar*] jf. DgO VII:1 139 nr 2885. – 62 *vraer*] kroge. – 63 *faar*] for. – 64 *Traatz*] trods. – 66-